

Dějiny veřejné správy

Ladislav Vojáček

II. – 01

Ústavní vývoj a zakotvení občanských
práv 1848 - 1918

Stát a právo v konstituční éře habsburské monarchie (1848-1918)

1. Revoluce let 1848-1849
2. Bachovský absolutismus
3. Obnovení konstitučního režimu
4. Rakousko-uherský dualismus

Ústavní vývoj

- /uherská březnová ústava (dubnové zákony) 1848/
- dubnová/aprílová ústava (Pillersdorfova) 1848
- moravská zemská ústava
- kroměřížský návrh
- březnová ústava 1849 (Stadionova)
- silvestrovské patenty 1851
- Říjnový diplom 1860
- únorová ústava (Schmerlingova) 1861
- prosincová ústava 1867

Dubnová (Pillersdorfova) ústava 1848

- oktroj
- centralismus (provincie)
- říšský sněm (senát a poslanceká sněmovna)
- císař
- nezávislost soudů
- poměrně široký katalog občanských práv
- odmítnutí

Moravská zemská ústava

- tzv. selský sněm
- autonomie
- dělba moci
 - panovník a jednokomorový sněm
 - zemský hejtman
 - nezávislé soudy
- nepotvrzena

Kroměřížský návrh 1848

- pouze západní část monarchie
- dědičná a nedílná konstituční monarchie
- říšský sněm
- panovník a ministři
- říšský soud
- autonomie zemí
(zemské ústavy)
- občanská práva

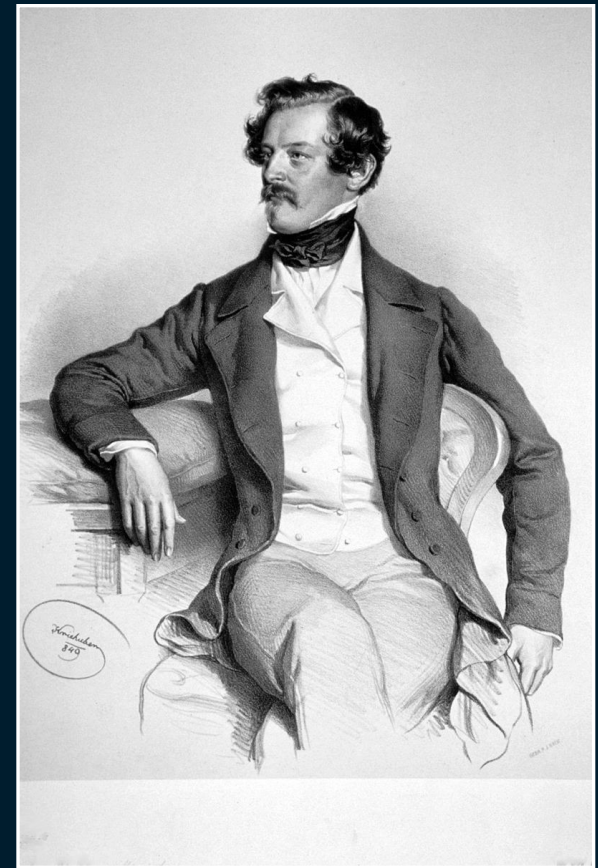
Stadionova (březnová) ústava 1849

- oktrojovaná
- pro celou monarchii
- císař, dvoukomorový říšský sněm, vláda, říšský soud
- zemské zřízení
- katalog občanských práv (pro území Uher suspendován)
- v praxi prakticky neprovedena → **bachovský absolutismus**

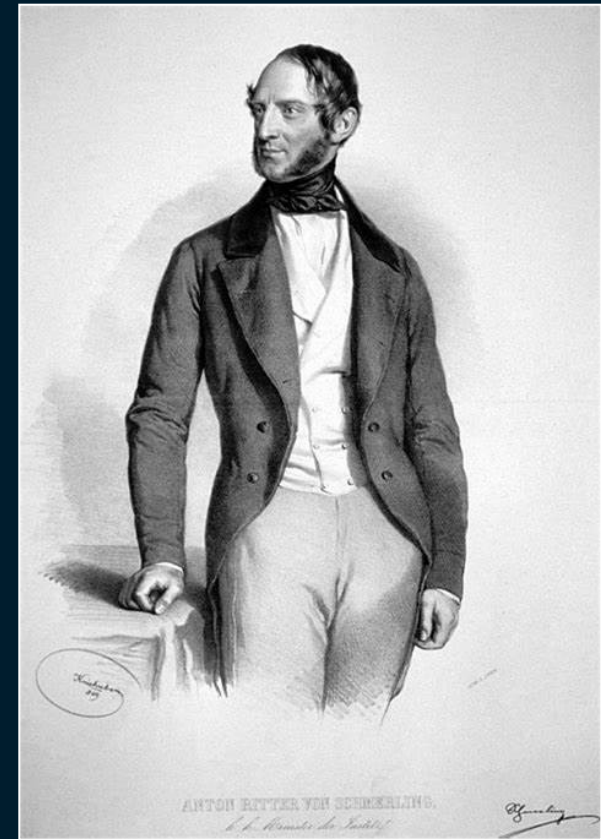
Konec bachovského absolutismu

- nejen politický a národní útlak
- odstraněn postupně
 - odvolání A. Bacha 1859
 - svolání rozšířené říšské rady
 - vyhlášení Říjnového diplomu
 - vydání **Schmerlingovy** (únorové) ústavy 1861

Únorová /Schmerlingova/ ústava 1861

- zákon o zastupitelstvu říšském
 - dvoukomorová říšská rada
 - užší říšská rada /bez Uher/
 - širší říšská rada
- zemská zřízení „neuherských“ zemí
- volební řády

Rakousko-uherské vyrovnání 1867

- základní zákon č. 146/1867 ř. z. +
- zákonný článek č. XII/1867 o rakousko-uherském vyrovnání

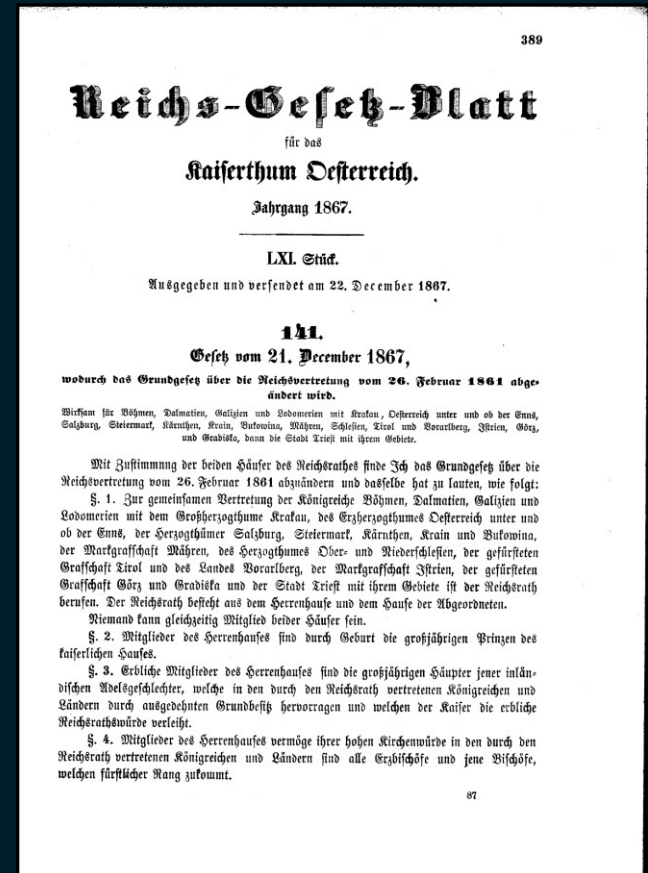
= dualistický útvar (reálná unie, personální unie s prvky reálné)

- společné věci (panovník + tři ministerstva + Delegace, armáda, celní území, měna)

Prosincová ústava 1867

- základní státní zákony 141–147/1867 ř. z., zejména
 - o zastupitelstvu říšském
 - o všeobecných právech občanů
 - o říšském soudu
 - o soudcovské moci
 - o moci vládní a výkonné
- zákony
 - o rakousko-uherském vyrovnání
 - zákon o právu spolkovém a
 - zákon o právu shromažďovacím

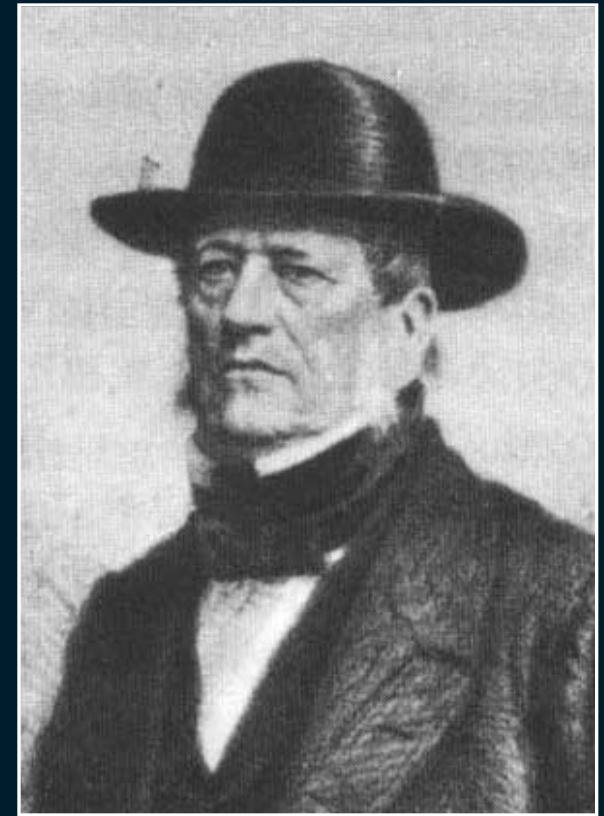

Základní občanská práva a svobody

- základní státní zákon o všeobecných právech státních občanů (č. 142/1867 ř. z.)
- zákon o právu spolčovacím (č. 134/1867 ř. z.)
- zákon o právu shromažďovacím (č. 135/1867 ř. z.)

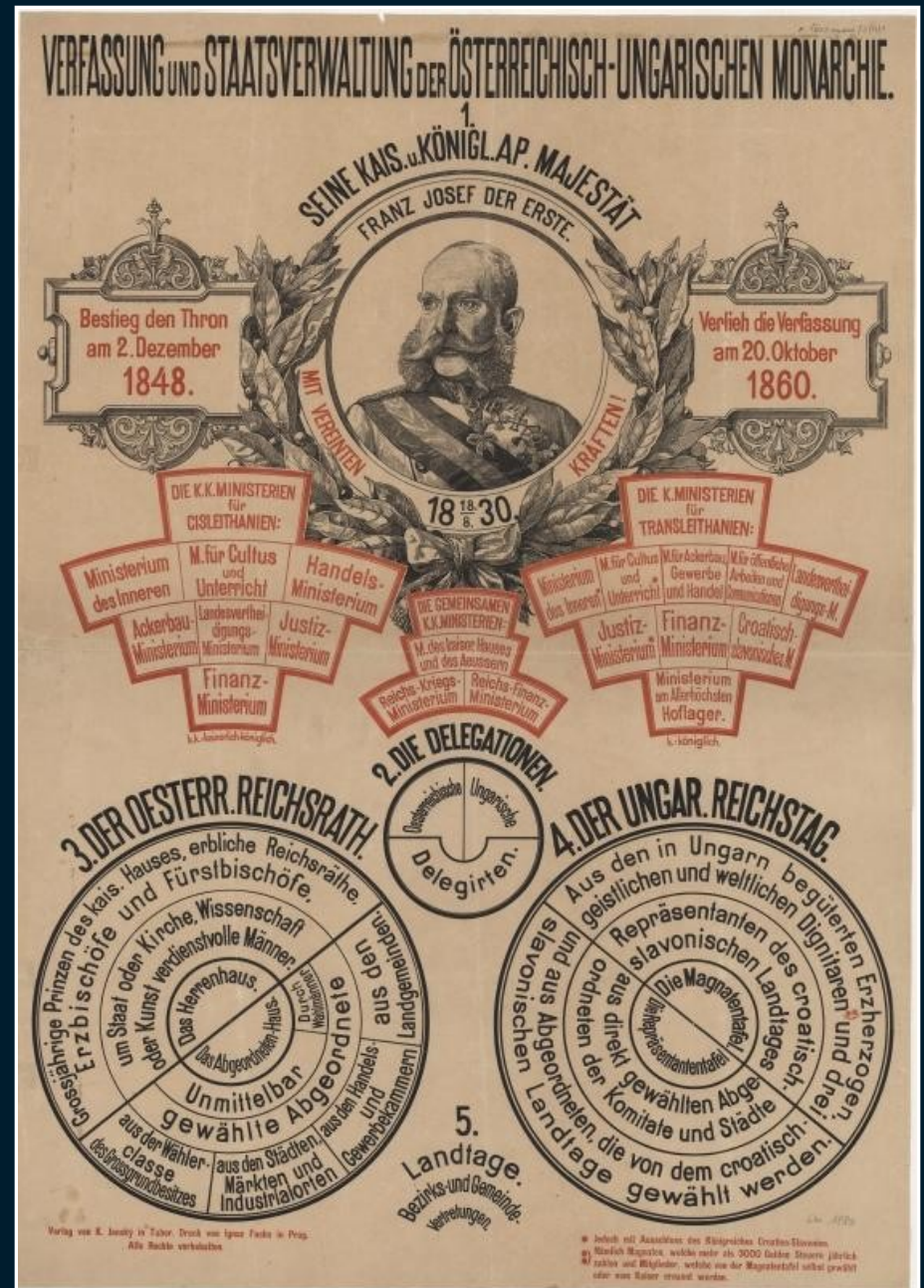
České státoprávní koncepce

- české historické státní právo a přirozenoprávní argumentace
- austroslavismus
 - federalizace
- pasivní rezistence (1863-1879)
- Česká deklarace 1868
- Fundamentální články 1871
- punktace 1891

Ústřední orgány po roce 1867

- parlament (od roku 1861 říšská rada)
- delegace
- panovník
- tři společná ministerstva

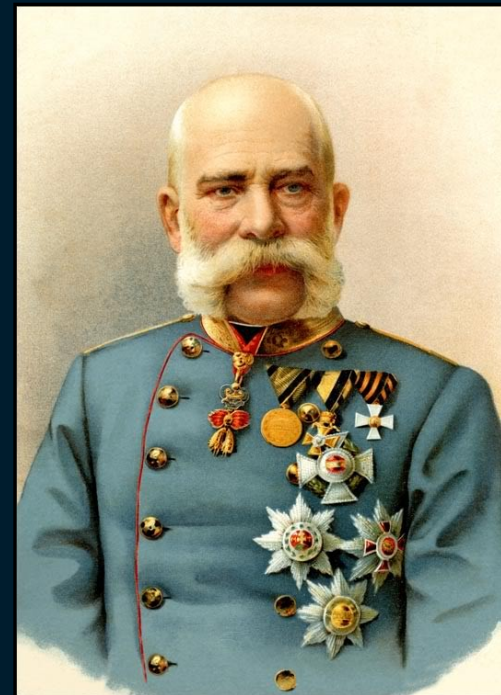
Říšská rada podle prosincové ústavy

- zákon o říšském zastupitelstvu
 - panská sněmovna a sněmovna poslanců
 - 1873 přímé volby
 - kompetence
 - zákonodárna vymezena taxativně
- jednací řády

Postavení panovníka po roce 1867

- symbol jednoty
- neodpovědnost
- reprezentace státu navenek
- hlava výkonné moci
- právo zasahovat do výkonu zákonodárné moci
- udělování milosti a nařizování abolice

Ministerstva po roce 1867

- společná ministerstva
- předlitavská vláda
- odpovědnost císaři
- základní úkol: provádět zákony
 - za tím účelem vydávali nařízení

www.donaumonarchi.com *1870* *1870* *1870* *1870*
Kaiser Karl in Kaiserin Sida.

Děkuji za pozornost!

lav@mail.muni.cz